בבואתו של דור המלחמה האנגלי

(מתוך המבוא לספרי „ת. ס. אליוט ושירת הדור באנגליה")

השנה כאילו נסתם הגולל בידי הטבע על תקופה שלימה בחיי הרוח והחומר של ממלכת אנגליה. אחד אחד הלכו וישנה לעולמם האישים שהיו סמליה של תקופה זו: הלך ג'ורג' החמישי, ראש הקיסרות הבריטית בימי גאותה החמרית והרחבת גבולותיה — גבולות אשר מי יודע אם יוסיפו עוד להתרחב או אם יכללו עוד מרחבים באלה; הלך ראדינג, שר הקיסרות, ביקונספילד בזעיר אנפין של המאה העשרים; והלך קיפלינג, משורר הקיסרות, שהנג במזמורים את פלחמות התפשטותה של אנגליה, מאפנאן עד אפריקה השחורה, וקשר כתרים ל„יעודה הישבני" של מכורתו.

לבאורה היתה תקופה זו כולה המשך ושיא לתקופה הויקטוריאנית. לבאורה לא תיו הוירוחה וגופה של תקופה זו אלא חיי אנגליה של גלאדסטון וטאַ־ניסון בשינוי־גירסה. אולם, כאשר יקרה לעתים לא רחוקות בארץ אנגליה האורגאנית־האיטית, הלכו חיים חדשים והתרקמו בצל מסורת־החיים האחרת. ההיה עוד — בקרהון אלפי הזע וגולש אט־אט עם בוא הקיץ, ובתעלמו — ותנה מסכת־חיים חדשה פרושה על השטח, שכיסה, מסכת דשא וברחים ועשבי־בר. או כנחש, שעורו נקלף לאט מגבו בסוף החורף, ובחשידו אותו — ותנה עור חדש לגופו, עם רקמה הדשה של הברבורות וכהדות־לובן ושחור.

המשוררים והסופרים שהתבגרו באנגליה בימי המלחמה ולאחריה, היו בשעת התגלותם יוצאי דופן החיים הכלליים, המקובלים בארצם, שהמלך משמש להם מעין פרויאקציה מתוקנת ומרוכזת. אלה מהסופרים שהופעו הם על הבמה הקדימה לבוא שנים אחרות, וראו שעמדו בצדי החיים האנגליים, שבמלם היה אֶדוואַרד השבעי — החידוניסטן, רגואר זה שבין מלכי אנגליה. ואלה שעלו על הבמה אחר כך, לא־הצטרפו, כאמור, גם הם למסקלת החיים באנגליה שבמלם היה ג'ורג' החמישי, שבגורלו נפל לתגיע את הקיסרות אל שיא שאין, כנראה, נבוה ממנו; ובחלקו עלה לראות את התפוח בא אל קץ ההתבשלות, שאחריו מתחילות הסיסות נבוכות ומתנלים סימני עובש בריח התמים והרענן.

בין גוינות הבנורות
וסמזמורות
של הקורנסים הקדוקים
בתוך מחי מחיל טום־טום עמום
בלי־פשר הוא חולם פרלודיה משלו.

בראשיתם היו סופרים ומשוררים אלה יוצאי דופן, ו„הלמו פרלודיה משלהם", אולם הנה התפזרו הערפלים שטשטשו את דמותם בזמן הופעתם, והנה התליק־ירד המרהון שמתחתיו גדלו, ומתגלה כי הם־הם שנתנו את הביטוי, המר והנוקב, לנפשות יחידי הסגולה שבדורם, ולהלך הרוח שעתיד היה להשתלט על החברה האנגלית החוגה והמרגישה — שממנה הוא מסתנן, כרגיל, לתוך המוני העם.

המבוכת, הרוגז והקירות־הרכים, אלו שג'ויס, והגברת וולף ור. ה. לורנס נתנו להם ביטוי בפחוזה, השתקפו בחריפות יתרה בשירת תומאס סטֶארנס אֶליוט*), אולי יותר מאשר בשירת אחר מבני־זמנו באנגליה. אלו רחקו הלבבות שאבדה מנוחתם ושהיפשו, כחפש לבבות רגישים בכל דור ודור, את הביטוי השירי החודר והחושף של התקופה. באֶליוט ראו גילוי של אמת־יצירה חדשה, נפש־משורר שעוצבה במתפכה הרוחנית הכמוסה, ההורסת והמחדשת של תקופתו; ואת שירתו ראו כבבואה טבעית לוועזעים שהוטלו לתוך נפש החברה האנגלית, כביטוי השובע והרעב שירדו אז ברוגים לעולמה. הפתעת־הגיל מכאן והפתעת־השאט מכאן, שבה נתקבל משורר זה, העידה על החידוש הנדיר שבו, חידוש שתבע התעמקות ובחינת הקיים וצפיה לעתיד. ויתכן, שמאז הופיעה ב־1800 ה„הקדמה" המפורסמת של ולֶרדסוֹורת לספר „הבלדות הלירוריות" — המניפסט השלם הראשון של השירה הרומנטית באנגליה, המשמש עד היום ציון־דרך בשירה האנגלית ושועזע בהידושו העמוק את עולם־הרוח בארץ ההיא — אפשר שבמשך מאת השנים שעברו מאז לא היה עוד משורר באנגליה, שהעז כל כך לחדש וששירתו שימשה אות לשינוי עמוק כזה בחיי הנפש של העם.

אולם ת. ס. אֶליוט איננו משורר בלבד. בדבריו הוא עצמו, פשה מאד למשורר בתקופה כזו שלנו, שלא לעסוק בבקורת. ושיבו: מסותיו של אליוט, שהיו דבר חדש בסגנונן, בגישתן אל המשוררים ולהופעות החיים ובמסקנותיהן, הלכו והרסו אמונות ודעות הנוגעות לשירת העבר וההווה באנגליה ועיצבו עצוב הדש את טעמו של הצבור האנגלי הנוסק לספרות. יחד עם שירת מחברן, הוללו מסות אלו מהפכה בתפיסה ובהלך־הנפש, ואל־צל עם כעם האנגלים, ששבבות שלמות שבו רואות את השירה ואת היחס אליה כואות אחר הדברים הרצינים ביותר ורבי־האחריות ביותר בחייהן, הרי מהפכה כזו מסתעפת ומתפשטת, חודרת ומשנה את עמדת האנשים בכל שטחי החיים, כי השירה האמתית לגבי אנשי־אמת היא הביטוי העמוק ביותר לחויותיהם המרכזיות.

וכן יאמר אליוט בעצמו על שידוד המערכות בביקורתו: „מדי פעם בפעם, בכל מאת שנים בערך, רצוי כי יופיע מבקר שיסקור את עברה של ספרותנו ויסכע את המשוררים ואת השירים בסדר החדש". והוא, שנגש נישה אמיצה ורעננה אל משוררי אנגליה, מתקופת אלישבעת עד זמננו; הוא, ששינה כמה ערכי שירה מקובלים אשר במשך דורות לא היה עליהם עורר — ודאי שמותר לראותו כאחד המבקרים הצריכים להופיע אחת למאת שנה. הוא ניסה לעשות את מאזן השירה, והרעות על השירה, שהיו רווחות במאה התשע עשרה. ואין לומר, כי לא הצליח בזאת.

אחת מתכונותיו של אֶליוט שעשוהו שופרו של דור אנשי דוה באנגליה היא, מלבד החידוש והרעננות בשירה ובבקורת־השירה, האוניברסליות שלו, בנושאי הגיונותיו ובנושאי מסותיו — המעטות ביחס, אך הכוללות מסקנות של מחשבת מאומצת וממושכת — מוצא הקורא ריבוי־גוונים המעיד על ערות לכל תופעות החיים, על אינטגראציה של הרוחות. ואכן, והו, לפי אליוט, אחד מסימניו של כל משורר (ואנהנו נוסיף — של בעל שאר־רוח בכלל): אדם רגיל קורא את שפינוזה, ומתאהב בעלמה, ואין שתי הויות אלו מתקשרות בנפשו ואינן מתאחות זו לזו. לא כן המשורר.

אליוט, למשל, מתאמץ במכותיו להגיע לידי מסקנות אחרונות ביחס לתורת־השלטון של הובס ובנוגע לצדקת הבימוקה שמתח ד"ר ג'ונסון על המשוררים ה„מטפיסיים" של המאה השש־עשרה והשבע־עשרה; הוא מניב בערות רבה על כתביו הפילוסופיים של פ. ה. בראדלי — וגם על פעולתה של מארי לויד, על במת ה„ודוויל".

אף על פי כן, ספק הוא אם היה הקהל מייחס לאליוט — בצדק או שלא בצדק — את ההשיבות של דה מייסטרה בן המאה העשרים ושל וורדסוורת בן הקופת המכונה, אלולא טיבן המיוחד של השנים בתן הופיע על במת הצבור. אליוט הגיע לבגרות סמוך למלחמת העולם וחדפים את יצירותיו הראשונות בתוך ההפיכה הזו. וכשם שה„רסטאוראציה" באנגליה זימנה במה לדריידן, וכשם שהמהפכה הצרפתית עוררה את כשרונות שאלי וורדסוורת ויצרה בשבילם צבור של מעריצים ואויבים, כן יצרו המלחמה והשנים שלאחריה צורך לארנגיל באיש בעל־כשרון, שיסכם את התפתחות הארוכה והחמשכות במעט או בהרבה, שקדמה למלחמה, ושיוכל להתיצב פנים אל פנים עם המבוכה ואי־הבטחון הפנימי שבאו בעקבותיה.

במשך כל הזמן הזלך ומתבדר, כי בהתפוצצות של שנות המלחמה באה עד משבר התפתחות ארוכה כמצטרעות שונים של חיי האדם. בשנים ההן בא השינוי הגדול בממשלות אירופיות, שינוי שאפשר לראותו כפרי הכשל של התיאוריה הפוליטית של המאה התשע עשרה והרציונליזם של המאה התשע־עשרה — מה„פילוסופים" הצרפתיים דרך מארכס ועד ימינו. ביחידה המכנה של החברה המערבית — במשפחה — התגבש בתקופה, שבה חלה המלחמה, שינוי עמוק ביחסים שבין אבות לבנים, בין הבעל לאשתו. אשר לשירה, הרי ההתום בין המחשבה והרגש, ההום שהלבה והתרחבה במאה התשע עשרה והתבלטה בכתבי ה„פרי־רפאליטים", הביאה את השירה ה„גי־אורנית" (זו שנוצרה בהחילת מלכותו של ג'ורג' החמשי) לידי הורון מחשבה ודלות־דמים בתגובתה על החיים. ועוד: הרליגיוזיות הויקטוריאנית, שזועזעה בשעתה ועזעזע קשה עלידי הגילויים במדעי הטבע, אולם המשיכה את חייה בכוח האינרציה של מסרתה — מצאה עתה את עצמה עומדת עמידה נפחדת מול מדעים חדשים, ביחוד הפסיכו־אנאליזה והאנתרופולוגיה, וראתה את המלחמה נותצת את „המדות הטובות" הרשמיות שלה ואת המוסכמות שלה בעניני מין.

אליוט גופו מציין בכתביו, כי אין להפריד בין שירתו ובקרתו לבין העולם שהולידם. הקובע את יצירתו במסגרת התקופה מיטיב ל„חבין" אותה, והוא טועם בה את טעמה המלא. עולמו של אֶליוט הוא במדה מכריעה עולם של המעמד הבינוני, אז, ליתר דיוק, עולם קפיטליסטי. אליוט עצמו שייך למעמד השלים, אם כי נראה שבא משכבה בתוך המעמד הזה, שניטלו ממנה בוחה והשפעתה. אולם הוא מתקיף את ספרותו וכל תרבותו של המעמד הזה — אלו שיצר מאז עלה לשלטון במאה השמונה־עשרה, כשחשתלט אדיסון, „הריקטטור הספרותי הבגרו'ואי" על ה„מזרח" של הספרות האנגלית, וער ימינו, כשמעמד זה אנוס להלחם בכל כוחו על שלטונו, או אפילו על קיומו. וכאן כדאי לציין, כי ה. ס. מירסקי, למשל, רואה את כל שירתו של אליוט כמזמור־המות של התרבות הנזכרת. במסה ששמה "T. S. Eliot et la fin de la poesie bourgeoise" כותב מירסקי: „בני זמנו (של אליוט) אינם אלא גילויים של מיתת השירה והציוויליזציה הבורגו'אית, והוא היחיד שידע ליצור שירת המיתה הזו".

ואמנם, בשירת אליוט מתקפת־יצירתו הראשונה משתקף עולם מתנון, עולם כרכי־פרברי, ובו דלות פנימית והיצונית שמחפה עליה נימוסיות נטולת־בשר, עולם שקפא אין־אונים, והוא מעלה ירוקת, ואת החיוניות חתרה לו יבקש ברובע הפועלים ובמאורות „העולם התתון".

מבובה, ריקנות, מרירות — אלה היו המוטיבים ששלטו בחברה שמסביב למשורר, ואותם המוטיבים מצא גם בשירת המשוררים הצעירים בני זמנו. כדי להבין שירה זו יש לזכור בעיקר, שבולה לא חותה אלא ריאקציה לשירה הויקטוריאנית בעליוה המאורהרים. השירה המסורתית ראתה חובה לעצמה להיות „הבטוי הישר לרגשות פשוטים וממין מוגבל: הדך, הנעלה, הנרגש, ובכלל — המלא אחרה" (ליוים). אותה שירה הניחה או התעלמה מהניתוח הדק של הרגשות, מסתירה, מרגשות ולידי החיים האינטלקטואליים — וכל אלה הם נושאים שמילאו לפנים תפקיד מרכזי בשירה האנגלית.

מהלומת המלחמה הנוראה, הוא גם הרחיקה את המשוררים הצעירים מהשירה, שהלכה ונוצרה עוד בימיהם, משירת המשוררים החיים, שהצעירים מצאו בה התרחקות מהחוויות הטמיעות ומהדן הישר בנפש ואת הטשטוש המסוגנן של סוף המאה — כל אותה האווירה שאליוט קרא לה אחרכך „הערפל הלונדוני הסוינבורני הסגול של שנות התשעים".

ואם כן — מה המעשה אשר נשאר להם למשוררי הדור שלאחר המלחמה לעשות? מה הם הרגשות שעוד יכלו להבוע את ביטויים, מה הם הנושאים שאמרו „דרשונו"? הרקמה הפסיכית הפנימית של היחיד נפרעה לקרעים. ההיסטוריה שליותה את התקופה הכאוטית ההיא, הבחידה כל אמונה בתבונה. התורות הפסיכולוגיות החדשות שנעשו (לא במקרה) דבר שכאבנה, הדגישו את יסוד האונאה העצמית הרווח כחיי רוחו של האדם ואת תפקידו של השכל כ„מכשר" את פעולות בעליו לאחר מעשה. בחדגישן את כל זאת, ביטלו התורות הפסיכולוגיות החדשות את ראת הכבוד בפני הפילוסופיה. יאוש ושיוון־נפש עשו כל מאמץ רוחני גדול לנמנע. ב־1920 כתב אלדוס האקסלי, והוא אז משורר צעיר, את הדברים המעניינים האלה, המצטיינים בהזסדהדיוק השבוה בהתבוה: „עם התרחק „הצעירים ביותר" שבמשוררי ומנגנו מאי־הריאליות המיאשת של נושאי־השירה המקובלים, מכפים הם, בנראה, לבער מן השירה כל נושא שהוא. את התימות הישנות מרחיקים הם בלי רחמים". והאפסלי מפרט את התימות הלו: „קודם כל נפטרים מהאהבה: ענין נדוש, מבחיל, שאפשר להשאירו לאוילים, שהוא מעורר רגשותם. פיסוסיה — זו כבדה מדין; ויתר על כן, מה תועלת יש בחיבור תיאוריות על דבר הקוסמוס אם מן ההברה הוא שבולן תחייבה נטוגלות־אמת? גם את ה„יופי" יש להרחיק; כאהבה כן גם הוא כה מבחיל ורגשני. את הפסיכולוגיה מגרשים יחד אתן; אמת היא מדי ומסובכת ואין לחדש בה כל הידרשים. וכך מרחיקים את הכל עד שאין דבר נשאר, הוץ מחידודים קטנים אחרים ותחושות אהדות".

בחילה זו בנושאי העיקריים של שירת תעבר הקרוב העידה במאה עדים על הדיוקנות שהוטלה לתוך נפש הדור, ריקנות מבהילה — אם כי לא מרצונו באה ושלא באשמתו הישרה השתלטה על נפשו. המשוררים החדשים ובני־זמנם היו נתונים במצב הקרוב מאד להתהוותו או לניהיליזם.

בשהחלה השירה האנגלית להחליץ מבצה זו של יאוש וריקנות, דמתה במעט מאד לשירת המסורתית של המאה התשע־עשרה. מעטים היו סימניה של מסורת זו ביחוד בשירת אליוט, ואף סימנים מעטים אלה הלבו ונטשו בשהמשך הזמן, ככל אשר התרחק המשורר מהרקע האישי שלו, שהתבלט בשיריו הראשונים, והתקרב לחיי־הממרופולים של מרכזי העולם המערבי. כי אורבאניזם הדש וקודח, שעוד לא היה כמותו, העמיק להטביע בינתיים את הותמו על ידע האנשים, והמשורר, בין כמסתכל ובין בחוליה בחברת זמנו, הרגיש את רושמו הצורבו: הרגיש בהמון הענקי, שהיוה מעתה את סביבתו התמידית של האדם והשמיד כל אינטימיות; נהדשם מאותו קנה־מדה עצום, שלפיו התנהלו עתה עסקי האנושיות, וששלל כל ערך מעניני היחיד; חש בשינויים המחירים שרדפו זה אחר זה והרסו בלי־הרף את צורות התגובות הרגשיות הנוצרים בנפש היחיד. החיים היו עתה משוללי תבונות אנושיות, בחשוואה לחיי העבר, ואותה שוהה, שחופף עליה הרגש המרכזי של החיים ההם,

עיר אי־ריאלית,

הוזרת ונשנית בפואימת המפורסמת של אליוט „ארץ השממה",
(The Waste Land):

עיר אי־ריאלית,
מתחת לגשר השחום שר שחר־חרף,
המון זרם עד גשר לונדון, כה רבים
עד לא דמיתי כי הודיד המות כה רבים
שאולה.

(I: „קבורת המתים")

הוי המון אלה על הויותיהם הבחוילות הדהיקו את השירה מאינטימיות הרגש ודחפה אל האובייקטיבי והמוחי, אם כי גם פה לא נשאר ענין רב לענות בו, לאחר שנתפוררו האמונות והדעות הישנות. „השירה קרה עתה יותר משהיתה, אינטלקטואלית יותר, ספקנית יותר", העיר ב־1926 המבקר מיור. מה ששרד בעולם הרגש של היחיד ושל השירה, היו הדברים שאינם נשמדים לעולם — הפרימיטיבי והאינסטינקטיבי. אם מצד אחד עלה האינטלקט לגדולה, הרי המוסיקה שריתקה את הלבבות בתקופה ההיא, היתה המוסיקה הפרימיטיבית של הבדשים. ובנפשו של אליוט צצים ועולים הרתמוסים הפרימטיביים מבין עיי הרגשות הישנים, המעודנים יותר:

בין גוינות הבנורות
וסמזמורות
של הקורנסים הקדוקים
בתוך מחי מחיל טום־טום עמום
בלי־פשר הוא חולם פרלודיה משלו.

ובעוד שהמשורר בעצמו רואה ומתאר את הפחד הפרימיטיבי והחיסטאריה, הוא רואה מסביבו אנושיות חדשה, שנוצלה מכל עדינות ומכל עדיי הציוויליזציה — חיבוכם של אותם אנשי התערנות מופרזת, ניוראסטאנית, שתיארם בשיריו הראשונים.

רקב מסתודי מכרסם את שרשי החברה ודעלו פשה בכל ענפיו. המשורר רואה את ידע האנשים והנה הוא בתמי, הד־ממדי — כל חייהם הפנימיים אינם אלא מסטוח של פאר־צאצאיות. באחד משירי אליוט רואים אנו את בליישטיין, התיר היהודי מאמריקה, בוונציה, בירת התפארת של עולם ההולך והולף, והוא הוגה, כמין מכונת־חישוב אנושית, ו„זרמת הידע" שלו שומפת לעיניו:

פצם, על הריאלטו.
הצכבים מתחת לעמודים.
היהודי בשפל המדרגה.
כסף בעסק הפרוות.

(„בוינבנק עם בדבר: בליישטין עם סיגרה")

בשנים כתיקונן, הרי עוצרים בהתפוררותה של נפש היחיד רפוסים עתיקים של מחשבת „דרך ארץ" הנוצרים עלידי מסורותיה של תרבות לאומית. אולם בתקופה שלאחר המלחמה השתפך במערב אירופה נחשול של קוסמופוליטיזם, שהיה לעתים שטחי וקלוקל מאוד. המשענת שהיחיד מוצא לו באחידותה של החברה נעקרה במדה מרובה עלידי מעמד רודפי החון הבין לאומיים, שצצו מכל עבר באווירה הקודחת של השנים ההן — אנשים שאין לבם קשור לשום מקום או מסורת, ושמולדתם היא כל שדה־ניצול, כל הבל־ארץ שבו ממהרים הרווחים לשנות.

תמונה גדושת־חושך? שירה שהפריזה בכטוי התוהו הנורא שבחיי החברה והיחיד? מבקרים רבים בארבע בנפות העולם המערבי לא ראו בשירת אליוט והבריו הפרוה או ראיה מסולפת. אדמונד ווילסון באמריקה, קורטיוס בשוייץ, ויליאמסון באנגליה, וכן סופרים בצרפת, ספרד ואפילו פינלנד, הבריזו על שירה זו. כי היא היא אשר נתנה ביטוי להריסות האידיאלים ולתורבן החברה והיחיד. הם ראו בה עדות נאמנה לאותה ענות עמוקה שאין בני־אדם יכולים לעמוד בה זמן רב. אין פלא, כי בבוא עתם, החלו משוררי חשנים האלו לפרוש איש איש לאחר המחנות שהוקמו בינתיים על מנת לשנות את החברה ולנתחה במקומות תורפתה. ב־1926 הבריז אליוט כי הוא „קלאסיציסט בספרות, מלוכני בפוליטיקה ואנגלו־קאתולי בדת". ושנים מועטות אחר זה קמו משוררים צעירים ממנו, שלמדו משירתו לא מעט, אך החלו לדרוש שינויים יסודיים בחברה, שנויים שבהם הם רואים תרופה לעתיד לבוא גם לבמה ממרוי היחיד. הטראגדיה של התקופה שהחלה עם גמר המלחמה חשלה קבוצה של משוררים ומבקרים צעירים חשובים, דורשי אמת ושינויי ערכים בחברה, אשר ספק אם היתה במותה מימי שאלי ואילך.

---

*) כתביו המקובצים יצאו לאור לא מזמן.

5081

בית־ספר טכני גבוה „מונטיפיורי"

תל־אביב 1925 — 1936

ליובל העשור של המוסד

גלוי וידוע, שבמדה שהולכת ומתפתחת ארצנו, בה במדה יגדל הצורך בהפצת הידיעות הטכניות המקצועיות בשדרות הרחבות של עמנו, אנו זקוקים, לשם תגבורת התעשיה והבנין, לפועלים מאומנים, מכונאים ומהנדסים.

בהתאם לצורך זה נוסד בשנת 1925 בתל־אביב ע"י המהנדס י. גלומן, מי שהיה הרבה שנים מלה בבתי־ספר גבוהים ברוסיה ובגרמניה, המכון „מונטיפיורי". בעשר שנות קיומו משמש המכון „מונטיפיורי" בית אולפנא גבוה, שבו מקבל הנוער העובד הא"י את השכלתו המקצועית.

במשך עשר שנים בקרו את המוסד הזה יותר **מאלף תשע מאות** תלמיד, אשר עברו על קורסים טכניים שונים וכעת הם מסורדים בתור משרטטים, אומנים, מכונאים ומהנדסים בכמה מוסדות עירוניים וצבוריים, כמו בעיריה, חברת החשמל ועוד.

המכון „מונטיפיורי" הוכר כבית־ספר גבוה ע"י האוניברסיטאות הממשלתיות שבמערב אירופה, והלמידיו מתקבלים שם אל הקורסים המקבילים כלי בחינות.

יותר משלש מאות תלמיד מן הנוער העובד, אשר לא קבלו בזמנם, מתוך סיבות שונות, לא רק את השכלתם הגבוהה, אלא גם את השכלתם התיכונית, עלה להם, חודות לידיעות שקבלו במכון „מונטיפיורי", להכנס לבתי־ספר גבוהים ממשלתיים שבאירופה ולגמור הוק למודם שם בתור מהנדסים ואחדים אף הוכתרו בתואר דוקטור־מהנדס.

כל אלה מסודרים יפה ועובדים עכשיו באופן פעיל לפתוח תבנין והתעשיה בארצנו, ובייחוד בת"א. הודות לחבר המורים המעולים, בעלי השכלה גבוהה, ליהם הרציני של המתלמדים אל הלמודים, ולסדר ולמשטר שהונהג בענין ההוראה, המכון „מונטיפיורי" הספיק לרכוש לו פרסום ושם טוב לא רק בגבולות ארצנו, אלא גם בחו"ל, כפי שמעידים המון מכתבי התהלה.

אעפ"י, שהמכון „מונטיפיורי" נוסד ביזמה פרטית, הרי יש לו, כמובן ההשכלתי־תרבותי, ערך צבורי לכל בני הארץ העברי את הידיעות הנחוצות לו לשם תפיסת עמדה בחיים.

בשנת 1932 נפתח על יד ביה"ס הטכני הגבוה גם **בית־ספר תיכוני**, כבית אולפנא של הטכניקה המודרנית, אשר בו ילמדו התלמידים באופן עיוני ונסיוני, נוסף לקורס השלם של בית־ספר ריאלי, גם את המקצועות החשובים, כמו אלקטרוטכניקה, רדיוטכניקה, אוריה, בנין אוטומובילים ובנאות.

המספר הגדול של התלמידים מגיל 12 עד 17, הנרשמים כל שנה ושנה, הוא ערובה נאמנה לעבודתו הפוריה של בית־הספר.

לרגל חג היובל של המוסד יצאה חוברת מצוירת של התכנית עם רשימה מפורטת של גומרי בית־הספר, אשר תשלח לכל המעוניינים ולכל ידידי המכון „מונטיפיורי".

ה נ ה ל ה

מרשים והרשמה במשרד:
רח' מונטיפיורי 7 ת"א

בנק אנגלו־פלשתינה

בערבון מוגבל

מתכבד לאחל לקהל לקוחותיו

שנה טובה ומבורכת

5050